

Nr 132.

Av herr **Christenson** i Malmö m. fl., om utredning av förhållandet mellan allmänheten och statsägda respektive statsunderstödda företag, m. m.

Det främsta kännetecknet på det liberala, västerländska frikonkurrenssamhället är att individen direkt påverkar näringslivets inriktning. Genom sina inköp dirigerar allmänheten produktionen, affärernas etablering och dylikt i viss riktning. Detta innebär, att den säljande parten måste, privat eller företagsmässigt, anpassa de sidor av sitt uppträdande, som ha samhällelig betydelse, så, att de tillfredsställa så många köpare som möjligt. Näringslivets omdaning har medfört, att anpassningsprocessens medel men ej dess mål förändrats. Vid industrialismens början hade producenten vanligen direkt kontakt med konsumenten. Produktionsvägarnas förlängning, vilka möjliggjorde stordrift och rationaliseringar, har medfört, att denna direkta kontakt i stor utsträckning försvunnit. Kontakten med allmänheten har gradvis övertagits av grosshandeln, detaljhandeln och handelsresanden. Personalen i dessa mellanhandsled har fått allt bättre utbildning för att på bästa sätt kunna betjäna kunderna och därmed också upplysa dem om varornas bästa användning. Genom annonsering har allmänheten fått ökad marknads-kännedom. Företagen ha börjat utföra marknadsundersökningar för att kunna bilda sig en allt bättre uppfattning om allmänhetens behov och önskemål. Dessa och liknande åtgärder ha bidragit till att det enskilda näringslivet allt bättre fyller sin samhällsuppgift.

Medan den fria konkurrensen tvingar företagarna att finna allt effektivare metoder för att tillfredsställa konsumenterna, leder en eliminering av konkurrensen lätt till att allmänhetens berättigade önskemål förbises. Särskilt gäller detta om verksamheten övertages av statliga monopolorgan. Då måste de anställda arbeta efter statliga reglementen och föreskrifter, vilket på grund av dessas avfattning kan leda till betydande missförhållanden. De statsägda eller av statssubventioner beroende företagen sakna vanligen konkurrenter. Därför ha de icke tillräckligt goda organ för kontakten med allmänheten, långt mindre äro de tvungna att anpassa sig efter dess intentioner.

I ett land, där endast en del av näringslivet är statsägt, tvingas även statsföretagen att i viss utsträckning taga hänsyn till de förbättrade metoder för företagets kontakt med allmänheten, som tillämpas inom frikonkurrenssektorn. I annat fall skulle spänningen mellan de statsägda företagen och allmänheten bli alltför stor. Inte minst tidningarnas insändarspalter vittna emellertid om att förhållandet mellan statsföretag och allmänhet på åtskil-

liga punkter är dålig. Till en del kan detta bero på kverulans från allmänhetens sida. Men ofta är det statsägda företaget skuld till missförhållandet. Vi ha inte funnit de rätta formerna, för att allmänhetens önskemål i bästa utsträckning skall kunna vinna beaktande inom de statsdirigerade företagen. Man räknar med tre olika grundvalar för försäljning av varor och förmedlandet av tjänster: den tekniska, den ekonomiska och den psykologiska. Ingen av dessa får förbises, allra minst den psykologiska. Det är ändock människan man gör affärer med och förmedlar tjänster till.

Klagomål och önskemål från enskilda företag, organisationer och allmänheten rörande den service, de statliga affärsverken lämna, behandlas av verkens egna funktionärer. Skulle någon önska rättelse i deras åtgärder, måste han vända sig till Kungl. Maj:t. Då medborgarna vanligen dra sig för att begagna detta omständliga förfaringssätt, beror institutionernas skötsel i regel på ämbetsmännens godtycke. Det är kanske främst detta som har lett till den friktion, som finns mellan de statliga företagen och allmänheten. Krångelsverige är i viss utsträckning en realitet.

Möjligheterna att förbättra de statsägda och statsunderstödda företagens förhållande till allmänheten böra därför, enligt vår mening, undersökas så att svenska folkets och därmed både ägarnas och konsumenternas ökade inflytande på statsföretagen säkerställs.

Med hänvisning till vad här ovan anförts hemställa vi,

att riksdagen måtte i skrivelse uppdraga åt Kungl. Maj:t att föranstalta om en allsidig utredning av hur förhållandet mellan allmänhet och statsägda respektive statsunderstödda företag skall kunna förbättras och i samband härmed hur allmänheten bättre än nu skall kunna påverka sådana företags verksamhet och skötsel.

Stockholm den 21 januari 1950.

Carl Christenson
i Malmö.

Erik Strandh.

Bror Persson.

Sigfr. Nordkvist.